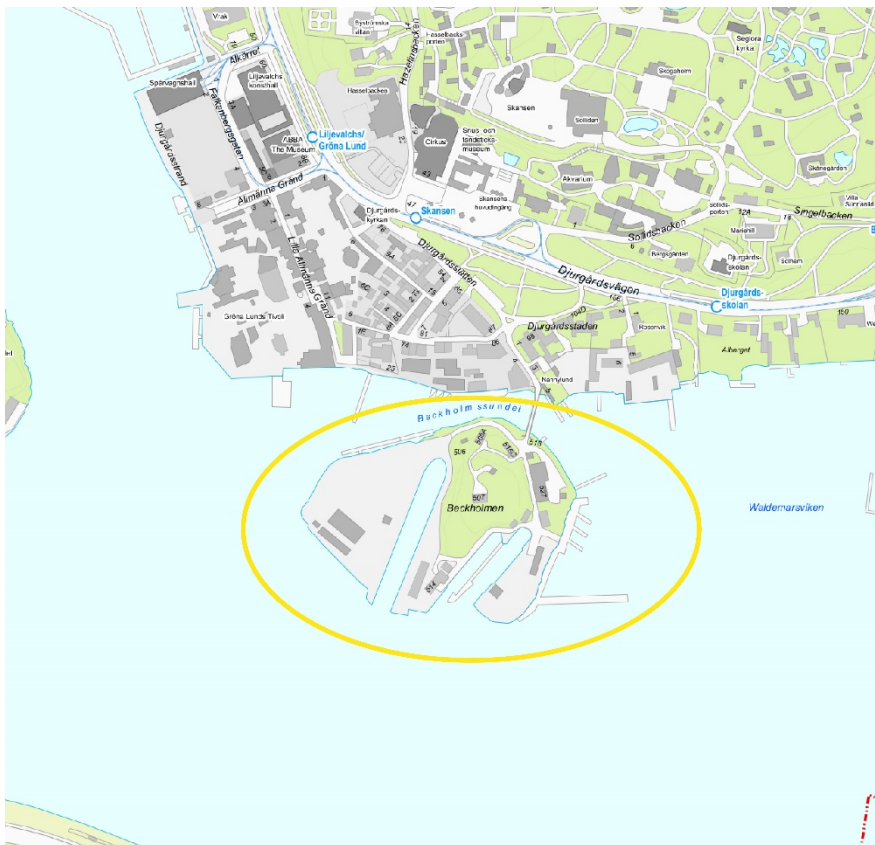

Granskningsutlåtande 2

Detaljplan för Djurgården 1:38 m.fl. i stadsdelen Djurgården, Dp 2012-03013

Beckholmen med omgivning, planområdet markerad med gul ring.

Stadsbyggnadskontoret

Fleminggatan 4
Box 8314
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 27 300
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
start.stockholm/detaljplaner

Innehåll

No table of contents entries found.

Inledning

Förslagets syfte och huvuddrag

Detaljplanens huvudsyfte är att skydda Beckholmens kulturvärden. Det sker dels genom att medge ny bebyggelse så att den kulturhistoriskt värdefulla varvsverksamhetens utveckling kan säkerställas, dels genom att bevara och skydda befintlig kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Ett vidare syfte är att trygga varvets drift och kapacitet med anledning av dess betydelse som samhällsviktig verksamhet för totalförsvaret. Behovet av sjöfart och varvsindustri är utpekat som en synnerligen viktig verksamhet för rikets beredskap och försörjning.

En ny byggrätt för en varvs- och verkstadshall samt en miljöstation föreslås på västra Beckholmen. På öns östra sida medges fyra mindre byggnader för varvsverksamhet samt verksamhet med maritim anknytning. Detaljplanen medger en utvidgning av Gustav V:s docka samt en utfyllnad av Beckholmen. Vidare reglerar planen kaj- och brygganläggningar i vattenområdet.

De befintliga bostäderna på öns norra del samt hotellbåten i Beckholmssundet bekräftas i detaljplanen. Den så kallade Stenvillan på centrala Beckholmen får centrum användning som möjliggör ett publikt ändamål. Syftet är att möjliggöra en utveckling som stärker Beckholmen som besöksmål. Den centralt belägna kullen kring stenvillan har utformats till en park med ett gångstråk. Parken bekräftas i detaljplanen med avsikt att stärka Beckholmens rekreativa betydelse och säkra allmänhetens tillträde till ön. På den allmänna platsmarken medges även gata för fordons-, gång- och cykeltrafik.

Beckholmens exponerade läge innebär att förändringar ska ske med hänsyn till stadsbild och kulturvärden i syfte att minimera negativ påverkan på stadsbild och kulturmiljö, såväl på avstånd som på nära håll. Den nya bebyggelsens utformning, material och färgskala ska upprätthålla den ursprungliga varvs- och brukskaraktären såväl stadsbyggnadsmässigt som arkitektoniskt - och på samma gång säkerställa varvsverksamheten som en nationell strategisk resurs för såväl det militära som det civila försvaret.

Sammanfattning av granskningen

Hur samrådet bedrivits

Plansamråd för aktuell detaljplan pågick mellan den 27 september och 7 november 2024. Information om samrådet skickades ut enligt

sändlista till remissinstanser och berörda sakägare enligt fastighetsförteckningen.

Samrådsförslaget visades i Tekniska Nämndhuset, på Fleminggatan 4, i FYRKANTEN och på stadsbyggnadskontorets hemsida.

Annons om samråd och samrådsmöte publicerades i SvD och DN 28 september 2022 samt i lokaltidningen Mitt i Östermalm den 1 oktober 2022. Samrådsmöte hölls den 26 oktober 2022 i Tekniska Nämndhuset, Fleminggatan 4, där ca 30 personer närvarade.

Hur granskning 1 bedrivits

Granskning för aktuell detaljplan pågick mellan den 18 september och den 17 oktober 2024. Information om granskningen skickades ut enligt sändlista till remissinstanser och berörda sakägare enligt fastighetsförteckningen.

Granskningsförslaget visades i Tekniska Nämndhuset, på Fleminggatan 4, i FYRKANTEN och på stadsbyggnadskontorets hemsida. Annons om granskning publicerades i SvD och DN den 18 september 2024 samt i lokaltidningen Mitt i Östermalm den 21 september 2024.

Hur granskning 2 bedrivits

Granskning för aktuell detaljplan pågick mellan den 17 september 2025 och den 16 oktober 2025. Information om granskningen skickades ut enligt sändlista till remissinstanser och berörda sakägare enligt fastighetsförteckningen.

Granskningsförslaget visades i Tekniska Nämndhuset, på Fleminggatan 4, i FYRKANTEN och på stadsbyggnadskontorets hemsida. Annons om granskning publicerades i SvD och DN den 17 september 2025 samt i lokaltidningen Mitt i Östermalm den 20 september 2025.

Huvudsakliga synpunkter

Under granskningsperioden inkom det totalt 27 yttranden till stadsbyggnadskontoret. Dessa yttranden berörde framför allt kulturmiljö, förorenad mark och miljö kvalitetsnorm för vatten.

Länsstyrelsen inkom med synpunkter kring MKN-vatten, dagvattenhantering, hydromorfologisk påverkan, erosions skydd samt förorenad mark. Länsstyrelsen delade stadsbyggnadskontorets bedömning om att detaljplanens genomförande kan antas medföra sådan betydande miljöpåverkan som avses i 6 kap. miljöbalken och anslutande bestämmelser.

Från andra remissinstanser inkom synpunkter om kulturmiljö, arkitektur och miljö kvalitetsnorm samt detaljplanens lämplighet. Från privatpersoner som yttrade sig under granskningen inkom synpunkter om kulturmiljö, miljöfrågor och användningen av Stenvillan.

Följande remissinstanser har hänvisat till tidigare yttrande, lämnat under den första granskningsperioden. Dessa synpunkter finns redovisade i granskningsutlåtande 1. Följande har inkommit med yttrande med hänvisning till tidigare lämnat yttrande, där synpunkterna kvarstår:

- Stadsmuseet
- Statens Fastighetsverk
- Sjöfartsverket
- Svenska byggnadsvårdsföreningen

Sammanvägt ställningstagande

Beckholmen är en i Sverige unik maritim industrimiljö med obruten varvstradition och höga kulturhistoriska värden. I den fördjupade översiktsplanen för Nationalstadsparken anges att det maritima arvet ska vidareutvecklas, och riksintressebeskrivningarna betonar vikten av att kunna avläsa Stockholms roll som sjöfarts-, militär- och industristad. Planförslaget syftar till att säkra kulturvärdena genom att ge varvsverksamheten långsiktiga utvecklingsmöjligheter, genom ny bebyggelse samt nya kaj- och brygganläggningar.

Beckholmens exponerade läge i stadens centrala vattenrum ställer höga krav på bebyggelsens och kaj- och brygganläggningarnas utformning. Byggnadsgestaltningens uttryck präglas av en bruksarkitektur i placering, volymhantering samt i material- och kulörval och utformningen bedöms vara väl förankrad i byggnadskulturen och på platsen.

Varvet på västra Beckholmen är en central del av Stockholms infrastruktur för sjöfart, hållbara transporter och sjögående myndigheter. Därtill har varvet en strategisk roll för Försvarmakten och totalförsvaret gällande reparationskapacitet och beredskap. Stadsbyggnadskontoret anser att planen har väsentlig betydelse för att stärka både den civila och militära beredskapen.

Av inkomna synpunkter framgår att det finns intressekonflikter mellan en utveckling av varvsverksamheten och platsens kulturmiljövärden. Planförslaget medför påverkan på kulturmiljön, men då verksamheten i sig utgör en väsentlig del av det kulturhistoriska värdet är det angeläget att säkerställa dess fortsatta existens. I en avvägning får intresset av en ograverad kulturmiljö stå tillbaka. Stadsbyggnadskontoret anser att förslaget bidrar positivt till stadsbilden genom en estetiskt tilltalande helhet som tar hänsyn till

Beckholmens särdrag och långsiktiga värden. Stadsbyggnadskontoret bedömer att planförslaget innebär en lämplig avvägning mellan olika intressen.

Föreslagna förändringar

Med anledning av de synpunkter som framförts under granskningen har följande utredningar förtydligats samt reviderats i planbeskrivningen:

- Dagvattenutredning
- Riskbedömning och åtgärdsutredning för mark- och sedimentföroreningar
- Påverkan på hydromorfologiska kvalitetsfaktorer, samt biologiska kvalitetsfaktorer som är känsliga för hydromorfologisk störning
- Påverkan på kemiska kvalitetsfaktorer
- Riskbedömning avseende ånginträngning
- Miljökonsekvensbeskrivning

Utredningarnas resultat och slutsatser har inte ändrats och bedöms vara mindre revideringar varpå planförslaget därmed inte bedöms behöva granskas på nytt. Även vissa redaktionella ändringar har gjorts i planbeskrivningen.

Sammanfattade synpunkter

Nedan redovisas sammanfattningar av de synpunkter som inkom under granskningen ämnesvis. Stadsbyggnadskontorets kommentarer och ställningstagande redovisas i kursiv stil efter varje ämne. Inkomna synpunkter i ärendet kan återfinnas på stadsbyggnadsexpeditionen i Tekniska Nämndhuset, på Flemingatan 4.

Allmänt om granskningen och planprocessen

Planhandlingar

Länsstyrelsen anser att detaljplanen kan antas utan ingripande enligt 11 kap. 10 § PBL, under förutsättning att kommunen säkerställer att planförslaget uppfyller kraven avseende miljökvalitetsnormer för vatten (MKN). Länsstyrelsen konstaterar att flera skydds- och åtgärdsförslag redovisats men att effekterna av vissa åtgärder fortsatt är otydliga och behöver förtydligas för att visa att MKN för vatten kan följas.

Tre privatpersoner yrkar på att enbart bostadsändamål för Stenvillan fastställs i detaljplanen och menar att förslaget inte är förenligt med hyreslagen. De kräver att marken kring Stenvillan saneras.

Beckholmens dockförening bedömer att planhandlingarna saknar redovisning av kompensation eller alternativ upplagsyta när befintlig mark tas i anspråk.

Förbundet för Ekoparken menar att planbeskrivningen skönmålar. De kritiserar även att argumenten i planbeskrivningen, såsom avlägsnandet av tillfällig bebyggelse och påstådd bevarande av kulturhistorisk verksamhet, är irrelevanta och felaktiga.

Djurgårdens Hembygdsförening påpekar att shipliften inte är illustrerad i planhandlingarna. De menar att den utgörs av en stor flyttbar plattform eller torrdocka som kommer att påverka stadsmiljön negativt.

SVOA konstaterar att krav på dagvattenrening och åtgärder för att förhindra föroreningsläckage till Strömmen beskrivs i planbeskrivningen men inte regleras i plankartan, och anser att krav bör införas som planbestämmelser.

Ellevio motsätter sig plankartans krav på utformningsbestämmelse (fl1) för befintliga nätstationer och anför att gestaltningskrav kan påverka teknisk funktion, säkerhet och åtkomlighet.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Efter granskningen har planbeskrivningen reviderats med syfte att förtydliga resultat och stadsbyggnadskontorets slutsatser. Dessa redovisas under respektive rubrik i detta granskningsutlåtande.

Vad gäller sanering av marken i anslutning till Stenvillan menar kontoret att en stor sanering av Beckholmen redan gjorts och att det inte är rimligt att kräva ytterligare sanering av ön. De föroreningar som finns i marken är inte förenliga med så kallad känslig markanvändning, som bostadsändamålet kräver. Bostadsanvändning i Stenvillan kommer därför inte att medges i detaljplanen.

Angående frågor om kompensation och hur ytor inom varvsändamålet ska disponeras vill stadsbyggnadskontoret upplysa om att detta inte regleras i detaljplanen.

Stadsbyggnadskontoret delar inte uppfattningen att planhandlingarna skulle vara osakliga. Planhandlingarna har tagits fram med ambitionen att redovisa planförslagets innehåll, förutsättningar och konsekvenser på ett sakligt och transparent sätt.

Beträffande kritiken mot att shipliften inte är illustrerad i planhandlingarna, och att dess stora konstruktion skulle innebära negativ påverkan i stadsbilden, menar stadsbyggnadskontoret att det är en missuppfattning. I planhandlingarna benämns även kajen, från vilken fartygen ska lyftas upp, för shiplift. Denna kajdel är utformad som en hamnbassäng och är placerad på sydvästra sidan, kajen är

väl illustrerad i planhandlingarna. Kajens material är även reglerad i detaljplanen genom utformningsbestämmelser. Själva shipliften är att likna vid ett fordon, ett arbetsverktyg på hjul, som varken kan eller ska regleras med detaljplan. I planbeskrivningen redovisas en sektion genom varvs- och verkstadshallarna där fordonet shiplift syns. Den finns även illustrerad i en översiktsbild i arkitekturprogrammet.

SVOA uttrycker önskemål om att dagvattenrening och andra åtgärder som förhindrar läckage av föroreningar ska regleras på plankartan. Stadsbyggnadskontoret anser att tekniska skyddsåtgärder inte ska regleras i plankartan, i syfte att erhålla nödvändig teknisk flexibilitet. Föreslagna åtgärder för att förhindra spridning av föroreningar redovisas i planbeskrivningen.

Beträffande Ellevios kritik mot att behöva anpassa transformatorstationernas gestaltning till platsen vill stadsbyggnadskontoret påpeka att platsen är kulturhistoriskt värdefull och ingår i ett statligt byggnadsminne. Viss arkitektonisk anpassning är således nödvändig och kontoret kan inte se att den i planen föreskrivna träfasaden skulle utgöra hinder för anläggningens tekniska funktion eller påverka möjligheten till underhåll.

Allmänt om planförslaget

Samtliga remissinstanser, sakägare, privatpersoner och övriga är positiva till att Beckholmens varvsverksamhet och maritima miljö kan fortsätta och utvecklas. Flertal bedömer att planförslaget ger förbättrade förutsättningar för verksamheten och stärker varvets långsiktiga funktion.

Flera remissinstanser och privatpersoner avstyrker planförslaget i sin helhet eller i väsentliga delar. Djurgårdens Hembygdsförening, Förbundet för Ekoparken och Samfundet S:t Erik bedömer att föreslagna byggnadsvolymer och utfyllnad i vattnet innebär oacceptabel påverkan på kulturmiljö, stadsbild och riksintressen, och därför är lagstridigt. Förbundet för Ekoparken och en privatperson bedömer att planförslaget strider mot miljöbalkens bestämmelser om skydd av kulturmiljö och Nationalstadsparken.

Förbundet för Ekoparken anser att planförslaget innebär etablering av ett storvarv, en ny och storskalig industriverksamhet, som inte är förenlig med Nationalstadsparkens syfte.

Förbundet för Ekoparken anser att planen bygger på ett otillåtet kompensationsresonemang där negativa effekter anses uppvägas av fortsatt varvsverksamhet.

Samfundet S:t Erik anser att kontinuitetsvärdet i en fortsatt varvsverksamhet inte uppväger den förändring av Beckholmens karaktär som en storskalig byggnad skulle medföra.

Förbundet för Ekoparken uppmärksammar stadsbyggnadskontoret på att särskild hänsyn ska tas till åtgärdernas form och skala samt att karaktären av byggnader i parkmiljö ska bevaras, vid omvandling eller komplettering.

En *privatperson* motsätter sig detaljplanen och anser att konsekvenser för bland annat förorenings spridning, trafik och stadsbild inte är tillräckligt utredda.

Hysesgästföreningen Östermalm tillstyrker fortsatt varvsverksamhet men är kritisk till att Beckholmen är öppen för allmänheten.

Djurgårdens Hembygdsförening och två *privatpersoner* uttrycker obehag kring risken att platsen kan utgöra ett militärt mål. De kräver att denna ”militära verksamhet” flyttas ut från centrala Stockholm.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Vad gäller synpunkter på planförslagets laglighet, i relation till påverkan på kulturmiljön, delar stadsbyggnadskontoret inte uppfattningen att föreslagna förändringar inte ryms inom Plan- och bygglagen och/eller miljöbalken. Den kulturhistoriska konsekvensanalysen konstaterar att förslaget inte medför påtaglig skada på riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården eller skada på riksintresset nationalstadsparken. Förslaget bedöms sammantaget även vara förenligt med de kulturhistoriska värdena lokalt på Beckholmen samt i stadsbilden.

Riksintressenas värden är kopplade till fysiska uttryck i staden eller landskapet. I bilagan Riksintressen enligt miljöbalken, i Stockholms översiktsplan, anges att möjligheten att avläsa stadens roll som sjöfarts-, militär- och industristad ska tillgodoses och värdebärande uttryck värnas. I riksintressebeskrivningen för Stockholms innerstad med Djurgården [ABI15] anges följande uttryck som är särskilt relevanta kopplat till sjöfartsstaden; ”Hamnanläggningarna från skilda tider och byggnader som hör ihop med flottan och sjöfarten. /.../ Beckholmen med sina dockor, kranar och magasin samt Djurgårdsvarvet.” Beckholmen är således i sig ett eget utpekat uttryck i riksintresset. Kontoret framhåller att planförslaget syftar till att skydda Beckholmens kulturvärden genom att säkerställa att den kulturhistoriskt värdefulla varvsverksamheten kan fortsätta utvecklas på platsen. Detaljplaneförslaget innebär även att skyddsbestämmelser införs för byggnader och dockor, i syfte att säkerställa ett långsiktigt bevarande.

I den fördjupade översiktsplanen för nationalstadsparken – Stockholmsdelen anges att Beckholmens maritima arv ska vidareutvecklas. Platsen utgör Stockholms bäst bevarade varvs- och industrimiljö med anor från 1600-talet, och dess obrutna varvstradition har stort kulturhistoriskt värde. Stadsbyggnadskontoret bedömer att det aktuella planförslaget överensstämmer med den planeringsinriktning som pekats ut i översiktsplanen för nationalstadsparken.

Beträffande synpunkter att detaljplanen inte är förenlig med gällande lagstiftning för nationalstadsparken vill stadsbyggnadskontoret framföra följande. Enligt förarbetena till bestämmelserna om nationalstadsparken följer att områdets huvudstruktur, vad avser natur- och bebyggelseområden, inte får ändras. Nya byggnader och anläggningar, som inte behövs för att befintliga verksamheter skall kunna fungera, bör därför i princip inte medges. Skyddet torde däremot inte hindra etablerade verksamheter inom eller intill nationalstadsparken från att fungera och utvecklas i anslutning till tidigare ianspråktagna områden. Stadsbyggnadskontorets bedömning att uppförandet av nya byggnader för varvsverksamheten på Beckholmen är att anse som en sådan anläggning som behövs för att befintlig verksamhet ska kunna fungera i enlighet med ovan angivna förarbetsuttalanden. Det rör sig alltså om en etablerad befintlig verksamhet inom parken, inom vilken anläggningen behöver förnyas för att verksamheten ska kunna fungera. Kontoret understryker att hela planområdet redan är ianspråktaget av den verksamhet som bekräftas i planförslaget. Det är alltså pågående markanvändning som bekräftas.

Beträffande synpunkten att varvet efter planens genomförande kommer att utgöra ett storvarv, en ny och storskalig industriverksamhet, vill stadsbyggnadskontoret nyansera den bilden. Varvet utgör redan idag ett av Sveriges tre största reparationsvarv. Totalt bedöms varvets kapacitet öka med 10 till 15 % fler fartyg per månad. Den kapacitetsökningen motsvarar ytterligare cirka en till tre fartyg per månad, utöver dagens cirka 100–150 fartyg per år. Stadsbyggnadskontoret bedömer att verksamhetsutökningen innebär en avvägd förstärkning av varvets kapacitet. Utökningen ger förbättrade arbets- och driftsförhållanden utan att innebära en principiell förändring av verksamhetens inriktning. Kontoret anser att detaljplanen är av stor betydelse för att säkerställa varvsverksamhetens långsiktiga fortlevnad.

Stadsbyggnadskontoret delar inte uppfattningen att detaljplaneförslaget inte är förenligt med nationalstadsparkens syfte. Sjögården och den marina verksamheten i stadsmiljön kan tydligt kopplas till "Kungligt inflytande och Sveriges historia" vilket är ett av ledorden

som ska vägleda utvecklingen av nationalstadsparken, i enlighet med Vård- och utvecklingsplan för Kungliga nationalstadsparken.

Stadsbyggnadskontoret motsätter sig kritiken att planen innebär otillåtet kompensationsresonemang där negativa effekter på nationalstadsparken och övriga kulturvärden anses uppvägas av fortsatt varvsverksamhet. Kontoret menar att planförslaget ambition att möjliggöra ett bevarande av varvsverksamheten är ett led att förtydliga den marina historiken. Den marina närvaron i Stockholms ström har under de senaste decennierna minskat då galärvarvets verksamhet har försvunnit. Den marina närvaron är ett fysiskt och visuellt uttryck för den kungliga närvaron och har bäring på ledorden Kungligt inflytande och Sveriges historia i vård- och utvecklingsplanen.

Beträffande synpunkten att de föreslagna byggnadernas form och skala inte är anpassade till platsen menar kontoret att utformningen har anpassats till den omgivande bebyggelsestrukturen. Vid analys av vyer från viktiga utsiktspunkter i staden, kan man konstatera att byggnaden inte skymmer väsentliga objekt och miljöer som lyfts som värdefulla i vård- och utvecklingsplanen och i den fördjupade översiktsplanen för nationalstadsparken - Stockholmsdelen.

Stadsbyggnadskontoret framför också att långtgående krav ställts på den tillkommande bebyggelsens gestaltning. Byggnaderna har anpassats till platsens exponerade läge i det öppna vattenrummet i syfte att upprätthålla Beckholmens särdrag. Den arkitektoniska utformningen och uttrycket präglas av bruksarkitektur, i såväl placering som volymhantering liksom i material- och kulörval. Detaljplanens reglering av bebyggelsens utformning syftar till att säkerställa dessa arkitektoniska kvaliteter.

Kontoret vill i sammanhanget lyfta fram att länsstyrelsen inte har lämnat några synpunkter vad gäller kulturmiljön. Kontoret konstaterar därmed att även länsstyrelsen gör bedömningen att planförslaget är förenligt med miljöbalken beträffande riksintressena samt med plan- och bygglagen.

Stadsbyggnadskontoret delar inte uppfattningen att planens konsekvenser inte är tillräckligt utredda. Planarbetet har inneburit ett mycket omfattande utredningsarbete, som inbegripit remissförfarande till myndigheter, sakägare och övriga.

Vad gäller kritiken mot att hålla delar av Beckholmen öppna för allmänheten vill stadsbyggnadskontoret framhålla att det är angeläget att stärka parkens sociala och rekreativa värden och utveckla en attraktiv målpunkt, i enlighet med intentionerna för nationalstadsparken.

Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har framfört att Beckholmens varv är viktigt för marinen och för

totalförsvaret. Stadsbyggnadskontoret instämmer i uppfattningen att det är angeläget att bibehålla och utveckla varvskapaciteten, dels ur ett totalförsvarsperspektiv, dels ur ett försvarsperspektiv. Den lokaliseringsutredning som tagits fram inom ramen för detaljplanen visar också att det inte finns förutsättningar att uppföra motsvarande varv med torrdockor på en annan plats i regionen.

Vad gäller den farhåga att Beckholmen skulle komma att utgöra ett militärt mål i händelse av krig, som framförts i yttrande, medger kontoret att platsen inte är optimal, men har också erfarit att huvudstaden kommer att vara den bäst försvarade. Stadsbyggnadskontoret poängterar att den befintliga varvet på Beckholmen är en civil verksamhet, men att det inte kan regleras genom detaljplanen.

Kulturmiljö

Landskap och stadsbild

Samfundet S:t Erik, Förbundet för Ekoparken, Djurgårdens Hembygdsförening och en privatperson anser att det är positivt att planförslaget bidrar till att den maritima varvs- och verksamhetsmiljön och dess sedan 1600-talet obrutna funktion kan fortsätta. De avstyrker dock planförslaget med hänvisning till att byggnadsvolymer och nya kajer är för storskaliga samt att föreslagen utfyllnad innebär en oacceptabel påverkan på vattenrummet. Remissinstanserna bedömer att förslaget innebär påtaglig skada på riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården, skada på riksintresset nationalstadsparken och skada på byggnadsminnet.

Djurgårdens Hembygdsförening anser att den bevarade "giraffkranen" ser främmande ut på föreslagen plats.

Samfundet S:t Erik och Djurgårdens Hembygdsförening önskar se ett alternativt planförslag, anpassat till landskapsbild och skala, presenteras.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet och Stiftelsen Maritimt Kulturarv tillstyrker förslaget. Skönhetsrådet erinrar om att söka minimera kaj- och brygganläggningar samt värna öns geomorfologi.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Kritik har framförts under granskningen att den bebyggelse som föreslås på västra Beckholmen fortfarande är för stor, dominerar stadsbilden och medför negativ påverkan på den kulturhistoriskt värdefulla miljön. Stadsbyggnadskontoret medger att varvs- och verkstadsbyggnaderna innebär en ny skala på Beckholmen. Skalan är dock inte främmande i stadens kajmiljö. Stora tullhuset/Fotografiska och Vasamuseet är byggnadsverk som utgör tydliga landmärken i närområdet. Den föreslagna varvs- och verkstadshallen

på Beckholmen är både lägre och kortare än dessa. Kontoret framför vidare att i avvägningen mellan att bevara den kulturhistoriskt värdefulla varvsverksamheten och att inte påverka stadsbilden, får intresset av en ograverad stadsbild stå tillbaka. Kontoret poängterar att påverkan på stadsbilden bedöms rymmas inom miljöbalken och PBL:s handlingsutrymme. Det är av stort allmänt intresse att varvsverksamheten kan bibehållas på platsen.

Stadsbyggnadskontoret invänder mot beskrivningen att den föreslagna bebyggelsen dominerar stadsbilden. Kontoret menar att Djurgårdslandskapet fortsatt kommer att uppfattas som ett glesare bebyggt parklandskap i kontrast till stenstaden, sett från stadens utsiktsplatser. Kontoret framhåller vidare att det finns stöd för den föreslagna gestaltningen i Översiktsplan för Nationalstadsparken – Stockholmsdelen. Där anges att Evenemangsparken kan kompletteras med väl anpassad bebyggelse; ”Enstaka, vackert utformade byggnader eller anläggningar som stödjer parkens huvudinriktning kan tillåtas synas i landskapet, på liknande sätt som Nordiska museet och tornet Breda Blick.”

Stadsbyggnadskontoret betonar att det känsliga landskapsrummet är en viktig utgångspunkt för planförslagets utformning. På östra Beckholmen underordnar sig byggnaderna landskapets huvuddrag. På västra sidan där bebyggelsen blir mer framträdande, bidrar uppbrutna volymer till att mildra mötet med det historiska landskapet. Byggnadernas placering och riktning, parallellt med Gustav V:s docka, är praktiskt motiverad och återfinns till exempel i de slupskjul som finns bevarade längs Galärvarvets södra sida. Verkstadshallarnas långsträckta volymer associerar till repslagarbanor, vilka var vanliga inslag i historiska maritima miljöer. Varvshallens karakteristiska gavelmotiv tecknar en medveten siluett, en orienteringspunkt i vattenrummet, som betonar Stockholm som sjöfartsstad. Stadsbyggnadskontoret bedömer att planförslaget stärker läsbarheten av den riksintressanta miljön.

Synpunkter har framförts att varvet kan fortsätta utan de föreslagna byggnaderna alternativt med betydligt mindre byggnader. Kontoret vill påpeka att de tält och baracker som används idag har tidsbegränsade bygglov som inte kan förlängas samt att de inte uppfyller krav på arbetsmiljö, säkerhet och funktion. Ändamålsenliga lokaler ger varvet långsiktiga förutsättningar att finnas kvar, utveckla verksamheten, uppfylla arbetsmiljö- och energieffektivitetskrav samt minska miljöbelastningen.

Beträffande detaljplanens påverkan på det statliga byggnadsminnet anser stadsbyggnadskontoret att planförslaget är väl anpassat till byggnadsminnets värden. Kontoret betonar att ett stort ansvar

åvilar planbeställaren att, i dialog med Riksantikvarieämbetet, tillgodose byggnadsminnet i genomförandet.

Stadsbyggnadskontoret bedömer att den föreslagna placeringen för den bevarade giraffkranen är väl vald. Den kommer fortsatt att stå i anslutning till det öppna vattenrummet i väster och utgöra en välkänd orienteringspunkt. Samtidigt är den placerad i naturlig anslutning till kajen.

Arkitektur och gestaltning

Skönhetsrådet och Stiftelsen Maritimt Kulturarv (SMK) finner att den tillkommande bebyggelsens arkitektur är mycket välgörande för hamn- och varvsverksamhetens inordnande i stadsbilden. Rådet tillstyrker dessa delar utan erinran. SMK anser att förslagets helhetsintryck är estetiskt tilltalande jämfört med befintliga temporära anläggningar. Samfundet S:t Erik är positivt till tillkommande bebyggelse på öns östra sida, som de anser är väl avvägd till skala och utförande.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret instämmer i att de föreslagna byggnadernas gestaltning är viktig för att Beckholmens karaktär ska bibehållas. I syfte att säkerställa byggnadernas arkitektoniska kvaliteter, i uttryck och material, har dessa reglerats i plankartan.

Kontoret vill även understryka att ett stort ansvar vad gäller att genomföra projektet med en hög arkitektonisk kvalitet och att genomförandet behöver följas upp noggrant i bygglövsskedet.

Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

En privatperson efterfrågar en proportionalitetsavvägning mellan bostadsanvändningen och verksamhetsändamål.

Djurgårdens Hembygdsförening och Samfundet S:t Erik är positiva till att Stenvillan öppnas för allmänheten.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Frågan om bostadsanvändningen har prövats utifrån markens lämplighet. Mot bakgrund av de konstaterade föroreningshalterna har marken inte bedömts lämplig för bostadsändamål. Det är alltså inte fråga om en fri intresseavvägning mellan bostad och centrumändamål, utan om en bedömning av markens lämplighet med hänsyn till människors hälsa.

Park och grönområden

Samfundet S:t Erik och Djurgårdens Hembygdsförening är positiv till att parkmiljön kring Stenvillan öppnas för allmänheten. Samfun-

det S:t Erik uttrycker en viss oro för att parkens karaktär drivs mot "finpark", främst med hänvisning till det unika växtmaterial med rödlistade arter som identifierats inom området.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Vad gäller farhågan att parken kring stenvillan ska utformas som en "finpark" framför stadsbyggnadskontoret dels att detaljplanen inte reglerar parkutformningen, dels att parken redan är anlagd och bekräftas i planen.

Stadsbyggnadskontoret instämmer i att det är angeläget att Beckholmens unika växter/rödlistade arter bevaras.

Utfyllnader, kajer och bryggor samt Gustav V:s docka

Djurgårdens Hembygdsförening, Förbundet för Ekoparken och Samfundet S:t Erik avstyrker utfyllnader på västra sidan och bedömer att påverkan på vattenrummet är oacceptabel, utifrån påverkan på kulturmiljön, riksintressen och Nationalstadsparken.

Djurgårdens Hembygdsförening avstyrker utfyllnad med sprängsten och hänvisar till påverkan på vattenmiljö samt behov av vattendom.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Beträffande kritiken mot etablering av brygg- och kajanläggningar samt utfyllnad, är stadsbyggnadskontoret medvetet om att mötet med vattnet utgör en väsentlig beståndsdel för upplevelsen av Beckholmens karaktär som skärgårdsö. Men kontoret vill samtidigt erinra om att kajer och bryggor av given längd är nödvändigt för varvsverksamhetens funktion. Kontoret vill understryka att de krosstensslänter som präglar strandlinjen idag tillkommit under sent 1900-tal. Att återupprätta kajer och bryggor på Beckholmen bygger vidare på de strukturer som historiskt har präglat ön.

Stadsbyggnadskontoret framhåller även att Beckholmens strandlinje förändrats under århundraden när massor från dockorna tjänat som utfyllnader av ön.

Staden menar att utformningen av de nya kaj- och brygganläggningarna tar sin utgångspunkt i Beckholmens karaktärer, dess höga kulturhistoriska värde, läget i stadens centrala vattenrum och inom Nationalstadsparken – vilket ställt krav på högkvalitativa material och ett väl anpassat utförande. Detaljplanen reglerar utformning och material av strandskoning, kajer och bryggor i syfte att säkerställa utförandet.

Trafik

Sjötrafik

Stockholms Hamnar ser inga konflikter mellan planförslaget och den rörliga sjöfarten eller närliggande farleder och allmänna hamnområden.

Trafikverket bedömer att underlaget är otillräckligt då den maritima riskanalysen inte har reviderats i enlighet med Sjöfartsverkets notering och att Viking Line och Destination Gotland inte har hörts.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret bedömer att föreslagna kaj- och brygganläggningar inte påverkar sjötrafiken negativt. Planen bedöms inte utgöra en ökad risk eller innebära framkomlighetsbegränsningar för sjötrafiken vare sig i farled 540 eller mot Rosenvik. Det bedöms inte heller föreligga några nya maritima risker med anledning av planförslagets genomförande.

En särskild maritim riskanalys har tagits fram inom ramen för tillståndsansökan om vattenverksamhet, enligt miljöbalken. Av riskanalysen framgår att; Generellt bedöms sannolikhetsökningen av olyckor i området som låg till följd av ombyggnationen.

Vägar

En *privatperson* och *Förbundet för Ekoparken* anser att planförslaget inte är tillräckligt utrett gällande konsekvenserna av kraftigt ökad tung trafik. *Förbundet* menar att Beckholmsbron har låg bärlast. *Förbundet* påpekar att en detaljplan för en stor industriverksamhet behöver konsekvensbeskrivas utifrån trafikspektrerna enligt PBL 2 kap. 5-6 §§.

Stockholm Vatten och Avfall (SVOA, avfall) vidhåller tidigare synpunkter om bristande vägstandard, vändmöjligheter och risker vid backning samt understryker behov av körspårsanalys och att vägbredd, vändplatser och mötesmöjligheter säkerställs i bygglovs-skedet.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Vad gäller trafiken och dess eventuella påverkan på Beckholmsbron konstaterar stadsbyggnadskontoret att mängden trafik inte kommer att förändras nämnvärt. Därtill har kontoret erfarit att bronns bärlast är tillräcklig för brandförsvaret men att tyngre transporter hänvisas till sjövägen.

Beträffande SVOA:s önskemål om ökad vägbredd samt vändmöjlighet som inte innebär backrörelser påpekar stadsbyggnadskontoret följande: Möjligheten att åstadkomma en högre vägstandard med

avseende på bredder och vändradier är begränsad. Dels för att detaljplanen bekräftar en befintlig struktur, dels på grund av platsens kulturhistoriska värde.

Teknisk försörjning

Vattenförsörjning och spillvatten

Stockholm Vatten och Avfall (VA) bedömer att kapacitet i spillvattenanslutningen i det kombinerade ledningssystemet nedströms är begränsad, varför flödesökningen bör minimeras, alternativt fördröjas inom Beckholmens spillvattensystem. De framför även ett behov av skötselplan för dagvattenanläggningar.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Eftersom Beckholmen är ansluten till ett duplicerat system kommer det utifrån ett dagvattenperspektiv inte att ske någon påverkan på flödet till spillvattenledningen.

Vad gäller skötselplan för dagvattenanläggning hanteras denna inte i detaljplanen. Drift- och skötselplan för dagvattenanläggningarna tas fram av verksamhetsutövaren i samband med projektering.

Hälsa och säkerhet

Förorenad mark

Länsstyrelsen framför följande synpunkter, som de bedömer inte utgör skäl för ingripande; Länsstyrelsen noterar att kommunen inför första granskningen låtit utföra provtagning i parkområdet väster om Beckholmsbron och att höga halter av föroreningar påvisats. Halter av bly över mindre känslig markanvändning har påvisats i ett ytligt prov, och halter över känslig markanvändning för kadmium, koppar, kvicksilver samt PAH-M och PAH-H har konstaterats. Endast ett prov har utförts i området trots den generellt höga föroreningsbelastningen.

Eftersom området i plankartan ges användningen PARK bedömer Länsstyrelsen att det är sannolikt att människor kommer att vistas där i hög utsträckning och att risk för exponering föreligger. Länsstyrelsen anser att kommunen bör genomföra kompletterande provtagning, avgränsning och riskbedömning samt vidta nödvändiga åtgärder för att inte utsätta människor för hälsorisker.

Två privatpersoner anför att kompletterande marksanering kring Stenvillan är möjlig och att argumentet om att markföroreningar omöjliggör boende därför inte längre är giltigt.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret framhåller är att grönområdet vid Beckholmsbron ingår i miljöförvaltningens tillsyn inom vilken krav kan ställas på utredningar och vid behov åtgärder med stöd av 2 kap. miljöbalken. Detta redovisas i planbeskrivningen.

Vad gäller sanering av marken i anslutning till stenvillan har en stor sanering av Beckholmen redan gjorts. Under den saneringen värnades den värdefulla naturen med uppvuxna träd, varför föreningarna till viss del finns kvar i marken. Kontoret menar att det inte är rimligt att kräva ytterligare sanering av ön. De föreningar som finns i marken är inte förenliga med så kallad känslig markanvändning, som bostadsändamålet kräver. Bostadsanvändning i Stenvillan kommer därför inte att medges i detaljplanen.

Totalförsvaret och säkerhetsrisk

Djurgårdens Hembygdsförening och två privatpersoner motsätter sig att militär varvsverksamhet bedrivs eller möjliggörs på Beckholmen med hänvisning till säkerhetsrisker i centrala Stockholm.

Stockholms Hamnar bedömer att varvet är värdefullt även ur beredskapsperspektiv.

Förbundet för Ekoparken anser att försvars- och säkerhetsintressen inte får inkräkta på riksintresset Nationalstadsparken enligt miljöbalken.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret poängterar att den befintliga varvsverksamheten på Beckholmen är en civil verksamhet, men att det inte kan regleras genom detaljplanen. Vad gäller den farhåga att Beckholmen skulle komma att utgöra ett militärt mål i händelse av krig, som framförts i yttrande, medger staden att platsen inte är optimal, men har också erfarit att huvudstaden kommer att vara den bäst försvarade.

Stadsbyggnadskontoret instämmer i uppfattningen att det är angeläget att bibehålla och utveckla varvskapaciteten, dels ur ett totalförsvarperspektiv, dels ur ett försvarsperspektiv. Den lokaliseringsutredning som tagits fram inom ramen för detaljplanen visar också att det inte finns förutsättningar att uppföra motsvarande varv med torrdockor på en annan plats i regionen.

Vad gäller försvars- och säkerhetsintressets relation till nationalstadsparken anser kontoret att planförslaget inte innebär skada på parken.

Miljö- och klimataspekter

Miljökvalitetsnormer för vatten

Dagvatten

Länsstyrelsen bedömer att dagvattenberäkningarna är ofullständiga eftersom ytor såsom dockor, bryggor, kajer och utfyllnader har exkluderats. Kommunen behöver redovisa dessa ytors omfattning, föroreningsbidrag och hur påverkan på recipienten Strömmen hanteras.

Länsstyrelsen anser även att kommunen behöver visa att rening av näringsämnen inte försvårar möjligheten att följa MKN, särskilt med hänsyn till ökad verksamhet och båttrafik.

Planbeskrivningen redovisar ett alternativ med fördröjning och rening i underjordiska avsättningsmagasin, vilket utvecklats sedan granskning 1. Dagvattenutredningen nämner dock även rörmagasin som alternativ lösning. *Länsstyrelsen* anser att rörmagasin inte är en lämplig lösning och efterfrågar ett förtydligande av vilket alternativ som valts samt vilken effekt den valda lösningen ger.

En *privatperson* anser att planförslaget innebär oacceptabla risker för spridning av föroreningar i vattenmiljön.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Dagvattenutredningen avses förtydligas och kompletteras med vilka ytor som ingår i beräkningarna samt varför vissa ytor och dockor inte har tagits med. Dagvattenutredningen kommer även att kompletteras med ytornas omfattning. Avrinning från dockorna kommer inte att hanteras dagvattensystemet då detta vatten renas i separat reningsanläggning eller hanteras på annat sätt för att undvika förorenings-spridning.

I dagvattenutredningen redovisas en alternativ lösning med rörmagasin. Utredningen kommer att kompletteras med dess renings-effekt jämfört med en lösning med fördröjning och rening i avsättningsmagasin. Det kommer även förtydligas vilken lösning som rekommenderas. I planbeskrivningen redovisas endast rekommenderad lösning.

Kväve uppmättes vid en av de flödesproportionella provtagnin-garna. Vid beräkning av den uppskattade föroreningsmängden i dagvatten efter rening i den föreslagna systemlösningen framgår att den totala reduktionen av näringsämnen är 25 %. I dagvattenutredningen redovisas orsaken till de uppmätta halterna av närings-ämnen och till den låga reningseffekten.

Stadsbyggnadskontoret menar att näringsämnen inte försvårar möjligheten att följa MKN, vilket kommer att utvecklas i rapporten Påverkan på kemiska kvalitetsfaktorer samt i MKB:n.

Tätning i RD-pålvägg

Länsstyrelsen noterar att kommunen i planstödsmöte redovisat att en tätande sealing med bitumen kan tillsättas i samband med spontndrivning som extra säkerhetsåtgärd. Länsstyrelsen efterfrågar ett förtydligande om åtgärden är nödvändig för att klara kraven och om den ska betraktas som en förutsättning för att uppfylla MKN.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret anser är att en rörspontvägg är tillräckligt tät utan tätande sealing med bitumen. Detta kommer att förtydligats i planhandlingarna.

Tätinjektering och erosionsåtgärder

Länsstyrelsen vidhåller sin tidigare invändning mot föreslagen tätinjektering av Gustav V:s docka då kommunen inte visat att metoden är tillräcklig och långsiktigt hållbar för att förhindra spridning av förorenat grundvatten. Länsstyrelsen framför att föreslagna betongmadrasser för att motverka erosion och föroreningsspridning behöver analyseras vidare, särskilt i relation till framtida möjligheter till sedimentsanering. Kommunen behöver visa att åtgärderna inte försvårar nödvändig sanering.

Statens fastighetsverk konstaterar att hanteringen av erosionskydd på större vattendjup fortsatt är olöst och behöver utredas vidare samt framhåller att ansvar för försiktighets- och skyddsåtgärder åvilar kommunen, Kungliga Djurgårdens förvaltning samt verksamhetsutövarna.

Hiresgästföreningen Östermalm framhåller vikten av skyddsåtgärder mot föroreningsspridning från sediment och en giftfri miljö. En privatperson bedömer att planförslaget innebär oacceptabla risker för spridning av föroreningar i vattenmiljön.

Förbundet för Ekoparken anser att planförslaget saknar tillräckliga underlag avseende miljö och föroreningssituation.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Planhandlingarna kommer att förtydligas kring varför tätinjektering vid Gustav V:s docka bedöms vara en tillräcklig skyddsåtgärd och varför den är långsiktigt hållbar.

Efter granskningen har kunskapsläget fördjupats angående betongmadrassers tillämpning och funktion, vilket kommer att förtydligas i planhandlingarna. Bedömningen kvarstår att anläggande av betong-

madrasser inte försvårar nödvändig sanering eftersom det är möjligt att avlägsna betongmadrasserna.

Hantering av erosions skydd på större vattendjup än 15 meter har utretts och redovisas i handlingarna.

Stadsbyggnadskontoret bedömning är att de skyddsåtgärder som har föreslagits är tillräckliga för att göra marken lämplig. Denna bedömning baseras på utförda utredningar, där även kunskap erhållits inom ramen för den tillstånd för vattenverksamhet som pågår parallellt med planarbetet.

Hydromorfologiska kvalitetsfaktorer

Länsstyrelsen bedömer att planförslaget riskerar att påverka hydromorfologiska kvalitetsfaktorer och recipientens ekologiska status. Kommunen behöver redovisa den samlade fysiska påverkan i vattenområdet, inklusive alla typer av vattenverksamhet, samt tydliggöra hur stor andel av vattenförekomstens grunda vattenområden som påverkas.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Den hydromorfologiska utredningen avses att förtydligas angående den samlade fysiska påverkan, med avseende på andelen grunda områden där åtgärder planeras. Samt beträffande den platsspecifika påverkan av de olika vattenverksamheterna som planeras. Förtydligade slutsatser avses redovisas i planbeskrivningen.

Remissinstanser utan synpunkter

Följande remissinstanser har lämnat synpunkter utan erinran:

- Lantmäterimyndigheten
- Trafikförvaltningen Region Stockholm
- Trafikkontoret
- Storstockholms brandförsvär
- Stockholm Exergi
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Ej tillgodosedda synpunkter

De huvudsakliga synpunkterna som inkommit under granskningsperioden som ej tillgodosetts är att:

- ingen ny bebyggelse ska uppföras
- färre byggnader ska uppföras
- bebyggelsen på västra Beckholmen ska minskas väsentligt
- ingen utfyllnad av ön ska utföras
- Gustav V:s docka inte ska utökas

- inga nya kaj- och brygganläggningar ska utföras eller avsevärt minskas
- den kommersiella varvsverksamheten inte ska expandera på Beckholmen

Sammanvägt ställningstagande

Beckholmen är en i Sverige unik maritim industrimiljö med obruten varvstradition och höga kulturhistoriska värden. I den fördjupade översiktsplanen för Nationalstadsparken anges att det maritima arvet ska vidareutvecklas, och riksintressebeskrivningarna betonar vikten av att kunna avläsa Stockholms roll som sjöfarts-, militär- och industristad. Planförslaget syftar till att säkra kulturvärdena genom att ge varvsverksamheten långsiktiga utvecklingsmöjligheter, genom ny bebyggelse samt nya kaj- och brygganläggningar.

Beckholmens exponerade läge i stadens centrala vattenrum ställer höga krav på bebyggelsens och kaj- och brygganläggningarnas utformning. Byggnadsgestaltningens uttryck präglas av en bruksarkitektur i placering, volymhantering samt i material- och kulörval och utformningen bedöms vara väl förankrad i byggnadskulturen och på platsen.

Varvet på västra Beckholmen är en central del av Stockholms infrastruktur för sjöfart, hållbara transporter och sjögående myndigheter. Därtill har varvet en strategisk roll för Försvarsmakten och totalförsvaret gällande reparationskapacitet och beredskap. Stadsbyggnadskontoret anser att planen har väsentlig betydelse för att stärka både den civila och militära beredskapen.

Av inkomna synpunkter framgår att det finns intressekonflikter mellan en utveckling av varvsverksamheten och platsens kulturmiljövärden. Planförslaget medför påverkan på kulturmiljön, men då verksamheten i sig utgör en väsentlig del av det kulturhistoriska värdet är det angeläget att säkerställa dess fortsatta existens. I en avvägning får intresset av en ograverad kulturmiljö stå tillbaka. Stadsbyggnadskontoret anser att förslaget bidrar positivt till stadsbilden genom en estetiskt tilltalande helhet som tar hänsyn till Beckholmens särdrag och långsiktiga värden.

Stadsbyggnadskontoret bedömer att planförslaget innebär en lämplig avvägning mellan olika intressen.

Maria Sahlstrand
Enhetschef

Isabelle Lindbäck
Stadsplanerare